

УДК 392.5 (477.8) «19/.20»

Красовська І. В.

Харківська державна академія
дизайну і мистецтв

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ВЕСІЛЬНИХ ЧИНІВ У ВЕСІЛЛІ СОКИРЯНЩИНИ (90-ТІ РР. XX СТ. — ПОЧАТОК XXI СТ.)

Красовська І. В. Роль та місце весільних чинів у весіллі Сокирянщини (90-ті рр. XX ст. — початок XXI ст.). Стаття побудована на основі матеріалів польових розвідок проведених автором протягом 1993–2011 рр. в двадцяти дев'яти населених пунктах Сокирянського району Чернівецької області. У статті висвітлено роль та місце весільних чинів у сучасному весіллі Сокирянщини. Функціонування традиційних обрядів на сучасному етапі забезпечується участю всього колективу села як носіїв однієї культури, ритуального досвіду. Сучасний обряд живе за рахунок внутрішньої мотивації та сталості колективної пам'яті. Головні ритуальні ролі у сучасному весіллі є гендерно парними (наречені, нанашки, дружби тощо). В сучасній обрядовості відзначається врівноваженість гендерного розподілу між нареченими. Визначено впливи традиційної весільної обрядовості як буковинської, так і молдавської на ролі та функціонуванні весільних чинів сучасного весілля на Сокирянщині.

Ключові слова: весілля, традиція, обрядодія.

Красовская И. В. Роль и место свадебных чинов в свадьбе Сокирянщины (конец XX — начало XXI вв.). Статья построена на основе материалов полевых исследований, проведенных автором на протяжении 1993–2011 гг. в двадцати девяти населенных пунктах Сокирянского района Черновицкой области. В статье раскрыты роль и место свадебных чинов в современной свадьбе Сокирянщины. Функционирование традиционных обрядов на современном этапе обеспечивается участием всего коллектива села как носителей одной культуры, ритуального опыта. Современный обряд живет за счет внутренней мотивации и генетической коллективной памяти. Главные ритуальные роли в современной свадьбе являются гендерно парными (молодые, нанашки, свидетели и т. д.). В современной обрядовости отмечается уравновешенность гендерного распределения между молодыми. Определены влияния традиционной свадебной обрядности как буковинской, так и молдавской на роли и функционировании свадебных чинов современной свадьбы на Сокирянщине.

Ключевые слова: свадьба, традиция, обрядодействие.

Krasovska I. Role and place wedding ranks in wedding of Sokyryanschyna (90's of XX century — beginning of XXI century). The article is based on materials of field studies conducted by the author during the 1993–2011 in twenty nine locations of Sokyryany district of Chernivtsi region. The article highlights the role and place of wedding ranks in a modern wedding of Sokyryanschyna. Nowadays functioning of traditional ceremonies is provided by the participation of all villagers as carriers of common culture and ritual experience. The modern ritual lives due to inner motivation and sustainability of collective memory. The main ceremonial roles in the modern wedding are gender binary (bride and bridegroom, nanashky, bride's friend and groom's friend, etc.). In modern rites balance of the gender distribution among bride and groom is marked out. The author defines the influence of traditional marriage ceremonies both the Bukovinski and the Moldovan on the role and functioning of the modern wedding bridal ranks in wedding of Sokyryanschyna.

Keywords: wedding, tradition, ceremony actions.

Постановка проблеми. Якщо питання ролі весільних атрибутів стало предметом спеціальної уваги лише на початку XXI ст., то проблема весільних чинів уже певною мірою перебувала у полі зору дослідників як у системі обряду, так і в контексті етимологічного вивчення весільної лексики. Однак на матеріалах певного регіону, а саме Сокирянщини, що є об'єктом нашого дослідження, комплексне дослідження дотепер не проводилося.

Таким чином, метою даного дослідження є висвітлення особливостей та місця весільних чинів у весіллі Сокирянщини (90-ті рр. XX ст. — початок XXI ст.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Праці з цього питання з'являлися уже в кінці XIX — на початку XX ст. [12]. Науковці, зокрема, звертали увагу на відображення родового чинника у весільному складі та поділ останнього на групи одружених і неодружених учасників. Право перших давнє суспільство визнавало як пріоритетне. Було визнано і той факт, що групи молодого і молодої у минулому являли собою не що інше, як кровноспоріднені роди кожного з них [17]. Приблизниками цих висновків пізніше стали М. Нікольський, М. Пилипенко, П. Романюк. Останній з цього приводу писав: «Наявність статевовікових груп в стародавньому суспільстві є встановленим фактом і не викликає сумнівів. Неодружений не мав рівних прав з одруженим» [20: 111].

Виклад основного матеріалу дослідження. Сімейно-обрядова творчість у цілому, а весілля зокрема тісно пов'язані з народною драмою. В деякому сенсі система ритуалів і традицій з нагоди одруження являє собою цілісне драматичне дійство, кожен з учасників якого виконує призначену йому роль [26: 287]. Так, сучасне весілля Сокирянщини відбувається за участю дійових осіб, кількість яких, їхні дії та обов'язки визначені народною звичаєвістю. Варто зазначити, що головні ритуальні

ролі у весіллі є гендерно парними: наречений і наречена, нанашул і нанашка, старший дружба і дружка, батько і мати тощо. Якщо у традиційній обрядовості на тлі цієї симетрії надто контрастувала детальніша розробка теми молодого (весільні події навколо неї мали більше навантаження і значущість, ніж навколо молодого), то в сучасній обрядовості відзначається врівноваженість гендерного розподілу між нареченими. Ритуал направлений як на молоду, так і на молодого («проща» для молодого, «проща» для нареченої, «розбирання наречених», «кидання підв'язки», «кидання букету» і т. ін.). Отже, головними персонажами весілля є *молодий* і *молода*, хоча їхня роль у виконанні весільного обряду здебільшого пасивна, і лише в окремі моменти наречені здійснюють активні дії (приїзд молодого до молодої, викуп нареченої, зустріч нанашок, викупування нареченим вкраденої туфлі або самої молодої, частування гостей та батьків на другий день весілля тощо).

За твердженням дослідників ритуалів, носії традиційної культури істинно реальним вважають те, що символічно представлене, а не те, що сталося фізично: «Знак важливіший, суттєвіший, тобто “реальніший” за те, що він позначає» [23: 54]. А. Байбурін переносить цю тезу на ритуал і підсумовує: «Схема “подія-ритуал”, попри всю свою видиму природність, є не такою вже й безумовною. У змістовому плані ритуал, ймовірно, і є подією. Без ритуалу (і поза ритуалом) нема й події» [1: 39]. Ці тези свідчать, що символ (умовність) є реальнішим за біологічний, природний факт.

Аналізуючи сучасний весільний обряд Сокирянщини, прослідковуємо збереження однієї з важливих ритуальних характеристик наречених — нерухомість (пасивність, підконтрольність). Молодих виводять з хати, водять навколо столу, заводять і виводять з-за столу під час святкової гостини. Старший дружба «водить» молодих, тримаючи в руці палицю. Як зазначає М. Маєрчик, сама лексема «водити» передає ідею символічної безпорадності, безпомічності, а тому палиця в цьому випадку є атрибутом, який асоціюється з фізичною неповноцінністю. Дослідниця вказує й на те, що під час весільного переміщення молодих у традиційній обрядовості обов'язковим був *переїзд*, а не перехід, навіть коли відстань була дуже малою. М. Маєрчик вважає, що збереження за обрядом назви «поїзд» навіть у тих варіантах, коли наречені йдуть пішки, акцентує важливість ідеї і далекої дороги, і пасивності, «нерухомості» під час переходу [13: 75]. «Недієздатність» нареченої простежується і в сучасному весіллі: весільне вбрання молодій допомагають одягати мати і дружки, батько, тримаючи за хустину, виводить доньку-наречену до молодого, молоду пересаджують через стіл до нареченого після викупу і т. ін. О. Правдюк писав, що «найпасивніша особа серед чоловіків — молодий. За нього все роблять свати, бояри, дружки. Він

більше “стоїть за плечима” (дружби) і “моргає очима”, ніж діє» [19: 31]. На підтвердження цієї думки в сучасному весіллі Сокирянщини виявлено те, що «дурних наречених» від молодого відганяють нанашки, наречену викупляють для молодого дружки, ватага нареченого охороняє молоду, щоб не викрали, а в разі викрадення допомагають її шукати і викупляти.

Наречених у сучасному весіллі Сокирянщини називають «молодий — молода», «наречений — наречена», «князь — княгиня». Князем і княгинею наречених величають в обрядовому фольклорі всіх східнослов'янських народів. Щодо історії походження цих термінів і їхнього значення, то ще в XIX ст. існувало кілька точок зору [21: 17; 16: 129; 120: 48–49]. Білоруський етнограф М. Пилипенко вважає, що первісним значенням цих назв був перехід молодої пари до іншої сімейно-вікової групи [18: 642–643]. Своєрідне пояснення цих термінів подають А. Байбурін, Г. Левінтон, вбачаючи в них кілька взаємопов'язаних кодів (аграрний, космічний, рослинний), елементи яких відрізняють молодих від інших учасників весілля [2: 10]. Багатозначність назви «князь» наводить на думку, що у контексті весільного обряду вона могла мати декілька значень, у тому числі перехід в інший статус, групу. Підтверджує цю думку свідчення, що княгинею називали відданицю лише на певному етапі обряду. В Україні ще у першій половині XIX ст. було зафіксовано, що молодий звався князем, а молода — княгинею після завершення дівичвечора [22: 512]. Весільна лексика інших реалій в обряді свідчила і про військове походження терміна «князь» [2: 15]. На українському матеріалі у другій половині XX ст. це явище досить чітко простежує В. Борисенко [4: 34]. За матеріалами польових розвідок автора, в сучасному весіллі Сокирянщини головних персонажів дійства називають традиційно як молодими, так і нареченими. Щодо князя і княгині, то таку назву можна почути під час сватання у промові свата (старости), що залежить від імпровізаційних можливостей виконавця.

Як і в традиційному весіллі, керівна роль у виконанні обрядодій належить *представникам двох родин*, які складають дві групи учасників весілля. Їхня роль полягає в дружньому протистоянні одна одній (на початкових етапах весілля) та порідненні й спільних діях (на завершальних етапах).

Весільні чини визначаються за певними ознаками: сімейним станом, ступенем родинності, організаторськими й розважальними здібностями [4: 38]. Уже на першому етапі весілля — сватанні — для укладення згоди на шлюб обирають одного або двох посередників — *старостів*, сватів. Один з них обов'язково старший. Протягом усього весілля він виконує одну з головних ролей — ведучого обряду. Маючи великі повноваження (давати дозвіл на виконання обрядових дій, бути безпосереднім виконавцем таких важливих церемоній обряду, як,

наприклад, виголошення прощі), староста (сват) несе моральну відповідальність за дотримання традиційного сценарію весілля. І це не випадково, бо у давнину цей весільний чин був представником родового колективу [6: 51]. Слід особливо підкреслити важливість цього чину у збереженні весільних ритуалів. Якщо у весіллі великих міст старости вже немає і роль ведучого міської весільної церемонії виконує тамада, то доволі часто на весіллі практикують обряди за принципом «хто що пам'ятає».

Протягом усього обряду у традиційному буковинському весіллі староста здійснював і ряд магичних дій стосовно молодої пари: обводив їх навколо столу, стукав палицею у двері, виносив і вносив з комори до хати коровай тощо. На сьогодні ці обрядодії виконують нанашки, старший дружба і дружка та неодружена молодь, а староста в сучасному весіллі Сокирянщини перш за все виконує функції ведучого ритуалу. Чимала роль відводиться старості у виголошенні традиційних промов-формул під час сватання, благословення обрядових дій, вирадження почту молодого за нареченою, вручення дарів молодим і ряду інших дій. Староста виголошує свій текст — прощу, лише загалом дотримуючись структури, і користується відповідними текстовими формулами. Для примовок старости характерний елемент імпровізації, хоча у своїй основі вони є сталими. Такі промови-формули передавалися через усні фольклорні традиції, спільні мотиви яких простежуються у всіх східнослов'янських народів [16: 112–126]. Підсумовуючи, можемо констатувати, що завдяки збереженню весільного чину старости (відповідального за обрядовий регламент) в умовах сьогодення у весільному обряді Сокирянщини зберігся глибокий пласт традиційних ритуальних актів, оскільки староста не лише ведучий ритуалу, а й носій успадкованої інформації.

Важливе місце жінки у виконанні цілої низки обрядодій зумовлене відносною рівноправністю українського подружжя на початку XX ст. та рудиментами епохи матріархату, які збереглися в багатьох елементах українського весілля [17: 51]. Так, у традиційному весіллі наддністрянських сіл у парі зі старостою виступала його дружина — *старостиха* (сваха, свашка), яка брала участь у церемонії обміну подарунками, обрядовому обміні хлібом на порозі в домі молодої, запалюванні весільних свічок, в обрядах покривання молодої та ін. Старостиха стежила за тим, щоб на весільному столі завжди всього було вдосталь. У старослов'янській мові терміни «сват» і «сваха» означали виключно родичів [24: 140–143]. У весільному обряді Сокирянщини 90-х рр. XX — початку XXI ст. така дійова особа, як старостиха, відсутня. Всі обрядові дії, які в традиційному буковинському весіллі виконувала старостиха, за нашими дослідженнями, сьогодні виконують нанашки.

Важливу роль на весіллі відіграють вінчальні батьки (батько і матка в українському традиційному

весіллі) — *нанашки*. Нанашки — характерні дійові особи сучасної весільної обрядовості, оскільки вони виступають головними гостями на весіллі. За нанашок, як правило, обирають молоду подружню пару, яка живе гарно вже не один рік і вважається добропорядною, а також матеріально забезпечена, оскільки така посада на весіллі вимагає значних матеріальних витрат на подарунки для молодят. Нанашок обирали за наставників для молодого подружжя. За радянських часів під молдавським впливом стали підбирати за нанашок сімейні пари з родини нареченого, тоді як за українською традицією весільних батьків обирали з молодих людей, що належали до різних сімей [25: 322–323]. Як зазначалося у попередньому розділі, на Сокирянщині нанашки називають наречених фін і фіна.

За гендерної симетрії ритуальних весільних ролей на матеріалі польових розвідок простежується асиметричність гендерного розподілу значущих ритуальних дій нанашок. У Ломачинцях, Вітрянці, Кормані, Новій Слободі, Струмку та ін. нанашка першою розплітає наречену, одягає молодій барвінковий вінок, знімає фату і барвінковий вінок, пов'язує наречену хусткою по-жіночому і т. ін. В той час, як нанашул подекуди запалює весільні свічки під час святкової гостини, виносить їх по закінченню застілля, знімає з нареченого квітку.

Нанашок не лише перев'язують рушниками, стрічками, подарунками, але й дарують їм великі парні калачі. У досліджених селах нанашок запрошують на весілля в першу чергу. Без нанашок не відбувається в церкві вінчання молодих. Щоб підкреслити повагу, наречені з весільним почтом відправляються до нанашок. У Волошкове нанашок заносять на руках до шалаша, обійшовши повне коло. У Ломачинцях нанашок першими заводять до шалаша, накривши великою хусткою, а вже за ними заходять молодята. Нанашки постійно супроводжують наречених: під час вінчання, під час реєстрації, за святковим столом, стоять поруч з молодими під час перепоею. Особлива роль і значимість нанашок у сучасному весіллі Сокирянщини підкреслюється проведенням у них прийому весільних гостей — нащення або так званих батьківщин. Таке батьківське пригостання було характерне для традиційного весільного обряду північних районів Прутсько-Дністровського межиріччя. Хоча в деяких селах батьківщини проводили перед весіллям [14: 9–10]. Необхідно зазначити, що нанашки («нуній») в молдавській весільній обрядовості відіграють значно важливішу роль, ніж батько і матка (весільні батьки) в буковинському традиційному весіллі. Саме нуній керували процесом обдаровування молодих («пехаре дульч») — пропоем. Найцінніші подарунки нареченим робили саме нанашки і в кінці весілля отримували «колач де нунь» — найбільші за розміром «батьківські» калачі [25: 330]. Тобто, за нашими спостереженнями, ще раз підтверджено думку дослідників, що прототипом сучасних нанашок були

нунул і нуна, які займали поважне становище серед весільних чинів молдавського весілля [11: 95].

Батьки молодого і молодої (тато й мама) відіграють головну роль як у сватанні, так і під час проведення весілля. Вони виступають важливими дійовими особами під час частування молодого і молодої, покладання вінків молодим, розпоряджаються пригощанням гостей, припрошують останніх до пригощання, благословляють молодих на спільне життя, зустрічають молодих з вінчання, реєстрації, проводжають на свій хліб тощо. Виявлено, що батьки наречених є головними виконавцями ритуалів, які наділені межевою семантикою (виряджання з дому молодого/молодої, зустріч наречених після шлюбу, переведення на свій хліб тощо). Треба відзначити, що у виконанні ритуальних дій і ролей також простежується гендерна симетрія: благословення, мати одягає фату нареченій — батько одягає барвінковий вінок (с. Білоусівка), матері запалюють весільні свічки — батьки переводять дітей на свій хліб (с. Коболчин), саме батьки танцюють з кухаркою, демонструючи їй подарунки тощо.

Перехід наречених у сімейний статус включає цикл прощальних обрядів з дівуванням і парубоцтвом. Тут головною у процесі виконання дійств, як і колись, є неодружена молодь. Групу нареченого представляють старший дружба, дружки, бояри, світилки, а нареченої — старша дружка, дружки, брати, світилки. У Волошкового, Гвіздівцях, Олексіївці, Новоолексіївці, Шишківцях, Вашківцях, де українці сусідять з молдованами, можна почути молдавську назву дружбів — *ворники* чи *ворношेलи*. У день весілля молодь, без якої не обходиться весілля, приходить в дім наречених. Дружка або світилка перев'язує хлопців рушником і навхрест кольоровою стрічкою, дівчат — кольоровою стрічкою або чіпляє на груди букетик з білих штучних квітів, до якого причеплено тонку хустину, дітей — кольоровою стрічкою і букетиком. Відзнаки молоді як учасників весілля майже у кожному селі Сокирянщини, і навіть у межах одного села, мають свої особливості. Так, наприклад, у Василівці всю неодружену молодь перев'язують стрічками світлих кольорів (рожеві, блакитні, салаткові тощо), старшим дружбі й дружці чіпляють букети і перев'язують стрічкою з написом «Старший свідок». Тоді як у Білоусівці старшій дружці, крім стрічки, під букет чіпляють ще й тонку хустинку. У Вашківцях дружбів перев'язують навхрест і рушником, і стрічкою. У Сокирянах, Новодністровську маленьким дітям чіпляють маленькі букетики, які складаються з однієї квіточки і декількох листочків, хоча на деяких весіллях дітей перев'язують стрічками.

Виконання дружбами/дружками своїх ролей в основному припадає на початковий етап весільного дійства (плетіння вінків, викупування квітки, продаж нареченої, гейкання й ухання під час руху весільного кортежу до шлюбу і повернення його до будинку, де проводиться весілля, і т. ін.).

Значимість *дружбів* і *дружок* підкреслюється тим, що під час ходу весільного почту вони знаходяться безпосередньо за молодими або величаються перед нареченими і нанашками. Про те, що ця молодь, яка віддавала своїх представників, не належить до жодного з родів, а являє собою іншу (відокремлену) соціальну групу, свідчать «недружні» стосунки з чоловічою/жіночою громадою. Незважаючи на те, що всі вони є дійовими особами однієї урочистої події — утворення нової сім'ї, — це не заважає їм проявляти «недоброзичливе» ставлення один до одного як представників різних соціальних груп, як і у традиційному весіллі [4: 33–34]. У сучасному весіллі Сокирянщини таке протистояння проявляється на дошлюбному етапі та безпосередньо на самих початках власне весільного циклу. Так, наприклад, у с. Ожеве дружби молодого під час викупування «квітки» для нареченого обдаровують дружок молодої жартівливими подарунками (старі туфлі, кофти, підносять букети з будяків, кропиви тощо), сплячують старі гроші і все це супроводжується взаємними жартівливими образами і т. ін. У Білоусівці, наприклад, під час підміни нареченої, коли батько молодої виводить «дурних» молодих, родичі нареченого відганяють таких наречених від молодого хустинками.

Важливе місце у традиційному весільному обряді Буковини відводиться *неодруженому братові* молодої. Він одночасно виконує роль охоронця й «продавця» своєї сестри-нареченої. Роль брата в сучасному весіллі Сокирянщини, за нашими дослідженнями, збережена майже без змін. Тільки тепер роль брата виконує старший дружба, і функції охоронця та захисника повністю лягли на нього. Також збережена традиційна «зброя» старшого дружби — палиця, прикрашена барвінком, квітами і калачем [5: 223]. Так, у Буковинському Передгір'ї ватаги молодого і молодої (як правило, двоюрідні брати), по двоє осіб від кожного, у суботу рано приходили до молодої, де світилки прикрашали їхній одяг. Кожен з них повинен був мати палицю у вигляді дерев'яної сокири, яку світилки обмотували червоними і синіми нитками й прикрашали миртою [15: 2].

У традиційному буковинському весіллі *світилка* (світівка) — в окремих селах це неодружена родичка молодого, в інших — молодої — запалювала свічки під час вінчання молодих і пильнувала, щоб вони не згасли у молодого на порозі. Обов'язки змушували її бути за весільним столом, що викликало кепкування і докори інших дівчат-дружок. Хоча О. Кожоляно вважав, що такий весільний чин, як світилка, існував тільки у селах рівнинної та передгірної зон Буковини [10: 271], варто зазначити, що цей чин був присутній і на сході України. Проте у сучасному весіллі Сокирянщини роль світилки збереглася, хоч безпосередній семантичний зв'язок з первинним значенням — обрядовою функцією тримати свічку біля наречених — втрачено. Так, у Михалковому, Коболчині, Струмку світилки трима-

ють запалені свічки під час покривання молодої, а за тим, щоб свічки горіли під час вінчання, під час святкової гостини стежать нанашки.

Якщо, згідно з традицією, випіканням короваю в домі молодої і молодого займалися коровайниці (це були обов'язково заміжні жінки), то наприкінці XX ст. в силу соціально-економічних чинників ситуація змінилася. Виявлено, що коровайний обряд у сучасному весіллі Сокирянщини відсутній. Весільний коровай, як і на всій території сучасної України, замовляють переважно у пекарнях. Тому і такий весільний чин, як коровайниці, втратив свою значимість. У рідких випадках коровай випікають у домашніх умовах, але без дотримання ритуалу.

За польовими матеріалами автора, в сучасному весіллі Сокирянського району важливу роль відіграє такий весільний чин, як *кухарка*. Інститут кухарок добре відомий як в Україні, так і в Молдові. Це обов'язковий і поширений ритуальний чин. У традиційній родинній обрядовості кухарки заступали господарів на час ритуалу, виконуючи основні господарські роботи. Приклад знаходимо у П. Чубинського, що вже під час заручин батьки не пораються біля столів: «Батько й мати сидять, а рідня дівчини коло стола пошановує гостей» і далі вже під час весілля «куховарки приготувляють їжу» [27: 603, 607].

В сучасній обрядовості, як і в традиційній, за кухарку запрошують жінку, яка вміє смачно й оригінально готувати, оскільки батьки наречених хочуть, щоб гостина вразила гостей і надовго запам'яталася. Навіть якщо весілля відбувається в ресторані (в селах святкову гостину влаштовують або у залі сільського клубу, або в господі одного з наречених у шалаші), наприкінці гостини став уже традиційним танець кухарки. Батьки молодят, нанашки і найближчі родичі наречених запрошують до танцю кухарку під бурхливі оплески всіх присутніх на знак подяки. В кінці танцю кухарка отримує подарунок від батьків наречених — гарний фартух, подарунки, гроші й калачі. Як вказує О. Кожолянюк, традиційно кухарка отримувала на знак подяки два малих калачі [10: 273]. Їжа, солодоші, напої, які готуються до весілля, підкреслюють значимість цієї події у житті молодих і їхніх родичів, міцність сімейних уз, нарешті, засвідчують заможність родини. Такий особливий танець кухарки наприкінці весілля, подарунки, калачі є підтвердженням сімейності, а не тільки прагматичності весільного чину кухарки в сучасному весіллі Сокирянщини.

Сьогодні підготовка до весілля розпочинається безпосередньо з повідомлення сина чи доньки про одруження, тоді як на Буковині, як і в Молдові, до весілля готувалися заздалегідь. Після повноліття дочки чи сина припасали спиртні напої (горілку й вино), запасалися борошном, м'ясними та овочевими продуктами, сушеними фруктами та ягодами. Заможні селяни забивали до весілля теля, свиню

(на Гуцульщині і в передгір'ї — овець). У бідняків святковий стіл міг бути і без м'яса [8: 53].

За матеріалами нашого дослідження, на весіллях грають переважно вокально-інструментальні гурти. Музиканти першими вітають молодих у день весілля, оскільки на свято вони приходять першими. Всі обрядодії, які відбуваються за межами шалаша (ресторану) або місця проведення святкової гостини, супроводжуються інструментальною музикою, яку виконує невеликий ансамбль: барабан, акордеон/баян, саксофон і труба. А вже весільну гостину в шалаші (ресторані) супроводжує вокально-інструментальний гурт, де заздалегідь встановлюється звукопідсилювальна апаратура для проведення свята. Традиційне буковинське весілля також не обходилося без музик. У XIX — в перші десятиліття XX ст. весільних музик було троє, тому й називали їх «троїсті музики». Грالی вони на скрипці, цимбалах і бубні. В середині XX ст. склад музик розширюється за рахунок участі кларнетистів, акордеоністів та ін. У 60–80-х рр. сільські весілля проводилися переважно з участю невеликих духових оркестрів з 6–8 чоловік [9: 114]. Варто відзначити, що сучасне весілля Сокирянщини повністю втратило традиційну пісню. Сучасні обрядодії супроводжуються проголошенням словесних промов-формул у супроводі інструментальної музики. На всій території нашого дослідження простежується музичний обрядовий репертуар, що складається з мелодій молдавського походження.

Весільні чини відрізняються і певними знаками в одязі, прикрасах: старосту перев'язують великим рушником і стрічкою з написом «староста»; нанашок перев'язують стрічками з написом «весільна мати» та «весільний батько» на ліву сторону грудей нанашулу чіпляють букет зі штучних квітів, а нанащі букет чіпляють з боку у волосся; старших дружбу і дружку також перев'язують стрічками з відповідним написом і чіпляються букетики зі штучних квітів; хрещених батьків перев'язують стрічками з відповідним написом тощо. Взагалі характерною рисою сучасного весільного обряду Сокирянщини є те, що всі рідні мають бути перев'язані подарунками (сорочки, кофти, тканина, хустки). В основі цього акту лежить молдавська традиція, коли мати молодої обов'язково повинна була перев'язати всіх гостей нареченого, за чим суворо слідували, оскільки це було великою честю — бути перев'язаним на весіллі [7: 162]. Саме тому всі подарунки зараз теж виставляються на показ.

Як і колись, у сучасному весіллі беруть участь не лише рідні й близькі молодят, а й сусіди чи просто односельці. Як зазначалося раніше, весілля на Сокирянщині роблять на 250–600 чоловік. До сьогодні участь усієї громади у весіллі є свідченням схвалення шлюбу, його визнання. Такий сільський колектив в умовах аграрної культури [3: 4] виявився доволі сталим, оскільки переважна більшість гостей на весіллі є носіями однієї культури, ритуаль-

ного досвіду, а тому знають і обрядові ролі. Така ситуація дозволяє підсумувати, що сучасний обряд живе за рахунок внутрішньої мотивації та сталості колективної пам'яті.

Висновки. Таким чином, сучасний весільний обряд Сокирянщини послуговується цілою низкою дійових осіб: наречені, які виступають в ролі суб'єкта і об'єкта ритуалу; нанашки, прототипом яких стали нуній, що займали поважне становище серед весільних чинів молдавського традиційного весілля; староста, який несе відповідальність за дотримання регламенту весільного ритуалу; батьки молодих є головними виконавцями ритуалів, які наділені межевою семантикою; неодружена молодь, яка є головною під час ініціаційних обрядів; світилки; кухарка; музики. Також у весіллі беруть участь сусіди чи просто односельці. Участь усього колективу села як носіїв однієї культури у важливій сімейній події — весіллі — забезпечує функціонування традиційних обрядів на сучасному етапі.

Перспективи подальших досліджень уявляються у проведенні комплексного дослідження весільної обрядовості Сокирянщини як регіону на перехресті культур.

Література:

1. Байбури А. Ритуал в традиционной культуре / А. Байбури. — СПб.: Наука, 1993. — 242 с.
2. Байбури А., Левинтон Г. «Князь и княгиня» в русском свадебном величании (к семантике обрядовых терминов) / А. Байбури, Г. Левинтон // Русская филология, IV. — Тарту, 1975. — С. 10–15.
3. Богачик Т. Історія Північної Бессарабії / Т. Богачик — Чернівці: Зелена Буковина, 2003. — 107 с.
4. Борисенко В. Весільні звичаї та обряди на Україні: Історико-етнографічне дослідження / В. Борисенко — К.: Наукова думка, 1988. — 192 с.
5. Весілля: У 2-х кн. / За ред. М. Шубравської. — Кн. 2. — К.: Наук. думка, 1970. — 479 с.
6. Жирмунский В. Этническое творчество славянских народов и проблемы сравнительного изучения этноса / В. Жирмунский — М., 1958. — 727 с.
7. Кантемир Д. Описание Молдавии / Д. Кантемир. — Кишинев: Карта Молдовеняскэ, 1973. — 415 с.
8. Кожоляно Г. Буковинський весільний обряд / Г. Кожоляно // Буковинський історико-етнографічний вісник. — Вип. 1. — 1996. — С. 52–62.
9. Кожоляно Г. Етнографія Буковини / Г. Кожоляно. — Чернівці: Золоті литаври, 2001. — Т. 2. — 424 с.
10. Кожоляно О. Весільні чини буковинського весілля / Г. Кожоляно // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. — Вип. 1. — Тернопіль: ТДПУ, 2004. — С. 268–275. — (Серія «Історія»).
11. Красовська І. Елементи молдавської весільної обрядовості в сучасному весіллі Сокирянщини / І. В. Красовська // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті: Збірка наукових праць вузів художньо-будівельного профілю України і Росії. — Харків, 1999. — № 4–5. — С. 95–96.
12. Лавровский П. Коренное значение в названиях родства у славян / П. Лавровский — СПб., 1867. — 120 с.
13. Маерчик М. Ритуал і тіло: структурно-семантичний аналіз українських обрядів родинного циклу / М. Маерчик — Київ: «Часопис «Критика»», 2011. — 327 с.
14. Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича (МЄЕ ЧНУ) / [Експедиційний запис: Зелевська Н. Інформатори: Параскинук Марія Василівна 1923 р. н. працівник с/г Парашук Василь 1925 р. н. тракторист, Малинці Хотинського району Чернівецької області]. — 1997. — Т. 36.
15. Матеріали етнографічної експедиції ЧНУ. — 1999. — Т. 12.: с. Великий Кучурів Сторожинецького району Чернівецької області.
16. Моржева А. Традиционные формулы в приговорах свадебных дружек / А. Моржева // Художественный фольклор. — М., 1927. — Ч. 2/3. — С. 112–126.
17. Охримович В. начение малорусских обрядов и песен в истории эволюции семи / В. Охримович // Этнографическое обозрение. — М., 1891. — Т. 4. — Кн. 2. — С. 44–105.
18. Пилипенко М. Следы родовой организации в свадебных обычаях славянских народов / М. Пилипенко // Советское славяноведение: Материалы IV конференции историков-славистов. — Минск, 1969. — С. 641–645.
19. Правдюк О. Народне весілля на Україні / О. Правдюк // Весілля: У 2-х томах. — К.: Наук. думка, 1970. — Т. 1. — С. 9–58.
20. Романюк П. Поліське весілля: обряд і лексика / П. Романюк // Полісся: мова, культура, історія. Матеріали міжнародної конференції. — К.: Асоціація етнологів, 1996. — С. 110–113.
21. Соловьев С. Очерк нравов, обычаев и религии славян, преимущественно восточных, во времена языческие / С. Соловьев // Архив историко-юридических сведений, относящихся к России. — М., 1850. — Кн. 1. — 54 с.
22. Терещенко А. Быт русского народа / А. Терещенко. — Ч. 2: Свадьбы. — СПб., 1848. — 637 с.
23. Топоров В. О ритуале. Введение в проблематику / В. Топоров // Архаический ритуал в фольклорных раннелитературных памятниках. — М.: Наука, 1988. — С. 7–60.
24. Трубаев О. История славянских терминов родства / О. Трубаев — М.: Изд-во АН СССР, 1959. — 212 с.
25. Украинско-молдавские этнокультурные взаимосвязи в период социализма / [Авт. Л. Ф. Артюх и др.] // АН УССР, Ин-т искусствоведения, фольклора и этнографии им. М. Ф. Рильского; АНМ МССР, Отдел этнографии и искусствоведения. — К.: Наукова думка, 1987. — 381 с.
26. Українське народознавство / За заг. ред. С. П. Павлюка. — Львів: Фенікс, 1995. — 358 с.
27. Чубинский П. Труды Этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной Императорским Географическим Обществом / П. Чубинский. — СПб., 1877 XXX, — Т. IV. — 714 с.: ноты — 45 с.